

Anna Pammrová ve žďáreckých lesích na cestě k zářnému cíli

Tak jsem nazvala svou výstavu o ženě¹, matce, spisovatelce, básnířce, publicistce, překladatelce, filosofce, socioložce, ekoložce... a pisatelce (i příjemkyni) dopisů – která za svůj životní úkol považovala „řešení ženské otázky“ (nikoli feminismus!) týkající se žen i mužů, tedy celého člověka.

Druhou polovinu své životní cesty prožila ve vlastním obydlí, prvních 23 let v dřevěném, v zimě promrzajícím, s velkou zahradou – po odchodu dětí zcela o samotě, nikoliv však osaměle či poustevnický. Literaturou současnou i starší ji „zásoboval“ korespondenční přítel Otokar Březina, avšak i další významné osobnosti, s nimiž si psala o tématech svědčících o neobyčejném rozhledu o problémech současnosti (konec 19. století a první polovina 20. století) i schopnosti pohledu od minulosti a budoucnosti, často hodně vzdálené – a to vše z hlediska vývoje člověka i jeho životního prostředí.

Obsah přednáškové činnosti Rudolfa Steinera v Praze sledovala Anna Pammrová prostřednictvím své rovněž korespondenční přítelkyně, v Praze žijící Pavly Moudré, ze Steinerových myšlenek (o meditaci, o lidském zdraví...) citovala v dopisech některým dalším osobnostem.

Ve svém lesním obydlí obklopeném velkou zahradou plnou zeleniny a ovoce (byla vegetariánkou) žila od roku 1899. Nejbližšími sousedy se v roce 1908 stali Havlovi; stavitelský i umělecky mimořádné rodinné letní sídlo zde nad skalnatým svahem do údolí řeky Bobruvky postavil Václav Julius Havel, tehdy již známý pražský stavitel a podporovatel kultury soustředěné kolem Národního divadla. V. J. Havel (dědeček našeho pozdějšího prezidenta) v závěru svého pozemského úkolu – po dokončení stavby pražské Lucerny – dospěl k poznání existence duchovního světa, smyslu reinkarnace a poslání Ježíše Krista pro vývoj člověka, tedy témat celoživotně důležitých i pro Annu Pammrovou.

Výstava obsahuje staré fotografie ze života A. Pammrové, moje fotografie současné podoby Annina bydliště i okolní přírody – lesů, skal i řeky Bobruvky, kde přijímala a prožívala všechny dary svého obdivuhodného života. Fotografie jsem doprovodila citacemi z jejích knih a svými popisky a komentáři.

Poslední pozemské dny Anny Pammrové citlivě a s úctou doprovázela její neteř Alma Křemenová. Podle tetiččiných deníkových zápisů a četných vyprávění během společně prožitých dnů pak uspořádala její životopis. Ten jsme si po desítky let po její smrti (19. 9. 1945) jen z rukopisů opisovali a teprve v roce 2005 se Společnosti Anny Pammrové, vzniklé roku 1995 pod vedením Vlasty Urbánkové, podařilo jej vydat v tišnovském nakladatelství Sursum. Knihy Anny Pammrové existují jen v prvních vydáních z let 1917, 1919, 1925 a 1936. V současné době připravujeme nové vydání její knihy „Cestou k zářnému cíli“ z roku 1925 v tomtéž nakladatelství, kde v roce 2016 vyšlo druhé doplněné vydání knihy V. Urbánkové o Anně Pammrové „Navštivte mne s podzimem“.

Můj vztah k Anně Pammrové začal tiše rašit v dětských létech, kdy jsem jako žďárecké dítě s rodiči a bratrem² chodívala na Havlov a do údolí řeky Bobruvky. Cesta vedla kolem tajemného obydlí v zahradě u lesa – a ke mně zde vždy jemně přivanulo: „Ano... tam je Anna Pammrová.“ Nikdo mi tehdy o ní nic neřekl a já jsem se neptala... To přišlo až po 5 desítkách

¹ Anna Pammrová žila 29. 6. 1860 – 19. 9. 1945.

² Bratr byl vrstevník a v letech 1945-46 i spolužák Venouška Havla na naší obecné škole.

let v Brně, když jsem se jaksi „náhodou“ setkala s Vlastou Urbánkovou při prezentaci její výše zmíněné knihy „Navštivte mne s podzimem“.

Moje současná výstava vznikla v roce 2015 k Anniným výročím narození a úmrtí (1860 a 1945). První výstavu, o pět let dříve, jsem nazvala „Krajiny života Anny Pammrové“. Týkala se kromě žďáreckých lesů devíti míst v širším okolí Náměště nad Oslavou, kde byl její otec lesníkem ve službách majitele náměšťského zámku. Teprve v době vznikání naší Společnosti Anny Pammrové byl u dávných Anniných tišnovských přátel nalezen rukopis jejího nedokončeného vlastního životopisu s názvem „Antieva“, v němž se autorka zabývá vlastním dětstvím. To prožívala pět a půl roku šťastně v lesních myslivnách svého milovaného a milujícího otce, dále pak na statku v Jasenici, kde se bezdětná kmotra snažila všemi prostředky „to vzpurné dítě“ převychovat na městskou slečnu: nesměla mezi vesnické děti (ani do školy – měla „domácího učitele“), do lesa, ani na dvůr mezi domácí zvířata a „neposlušnou čeled“ nebo do zahrady...

Velmi trpěla psychicky i fyzicky, trpěl i milující otec, živící další tři děti; do lesů na myslivny, kde sloužil, ji „směl“ brát jen několik dní v roce... Obsah i způsob zpracování tohoto vlastního příběhu nabízí k zamyšlení hodně důležitého i pro současné vychovatele...

* * * * *

Každý pozemský život každé lidské bytosti je jedinečný, „nekopírovatelný“ – a jen vědomým poznáváním světa a svého úkolu v něm můžeme, pozvolna, nalézat tu správnou cestu: od minulosti přes současnost do budoucnosti – „k zářnému cíli“.

Anna Pammrová žila ve velmi důležitém čase pro vývoj člověka na Zemi: vrcholila doba zkoumání materiální části světa – a zároveň byla kdesi v hlubinách lidských bytostí objevována nová duchovnost. Z čistě materialistického pohledu na svět (včetně – nejen lidského – života) vznikla čistě materialistická věda, jako jediná pozemským zákonodárstvím uznávaná, zapracovaná do systému povinného školního vzdělávání i do metodiky vrcholného akademického výzkumu. A. Pammrová by asi řekla PAVěda. Ve svých knihách i publicistických textech používala pojmy PAkultura, PAmateřství..., čímž měla na mysli nepřijatelnou představu o nepřítomnosti duchovního rozměru člověka i světa.

Životní příběh Anny Pammrové v jeho mnohvrstevnaté celistvosti není dosud zpracován. V poslední době se objevilo několik diplomových i bakalářských prací, jejichž autorkám se podařilo nahlédnout do některých vrstev Anniny osobnosti. Další autorky (ženy převažují!) nabídly v časopisech pro širší veřejnost stručné životopisné údaje i myšlenky A. Pammrové.

A tak věřím, že se mezi námi brzy vynoří ten (či ta?), kdo najde tu správnou cestu k rozpoznání mnohvrstevnaté osobnosti Anny Pammrové, bude umět prožít a přijatelně převyprávět její život, a tak nabídnout pomůcku pro hledání odpovědí na otázky CO JE ČLOVĚK, CO JE ŽIVOT?

Co když je to nějak tak, že: „Odpovědi jsou věčné, otázky čekají na svůj čas, aby směly být oděny světlem a zvukem... jenom nejmenší část otázek přeložena byla v duších minulých i přítomných do řeči slov...“ (O. Březina: Eseje, 1996, str. 7).

Milada Škárová u hrobu Anny Pammrové na žďáreckém hřbitově (červen 2015).